

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENḐA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI ḐA U THOMA (P1)

ḐARA 2011

MEMORANDAMU

MARAGA: 70

Memorandamu uyu u na masiaḑari a 5.

KHETHEKANYO YA A: THOLOKANYONDIVHO

MBUDZISO 1

TSHIBVELEDZWA TSHA 1: PHUROSА

- 1.1 Nga ndayotewa ya shango la Afrika Tshipembe/ linwalo la mbofholowo/la demokirasi. ✓ (1)
- 1.2 Pfanelo ya u dzhena tshikolo/Pfanelo ya u thonifhiwa sa muthu. ✓ (1)
- 1.3 Ndi mafhungo e a anetshelwa nga khotsi awe/nyimele ya khotsi awe na ya khonani yavho. ✓ (1)
- 1.4 Ndi ngauri vho vha vha tshi khou amba nga Tshivenda/vho vha vha sa khou amba nga Luisimane. ✓ (1)
- 1.5 U sumbedza tshanduko yo diswaho nga demokirasi. ✓✓ (2)
- 1.6
 - Musi niwana wavho Adziambei, mushumoni wawe a tshi langa na Vhatshena. ✓
 - Muduhulu wavho a tshi khou dzhena na Vhatshena na hone vha tshi tangedzana. ✓ (2)
- 1.7 Luisimane lu dzhielwa ntha u fhira dziwe nyambo sa Tshivenda. (na zwiwe zwi tangedzeaho.) ✓ (1)
- 1.8
 - Pfunzo yo vha i tshi khethulula ya zwino a i tsha khethulula. ✓
 - Vharema vho vha vha sa thonofhiwi sa vathu zwa zwino vha wana thonifho i fanaho na ya Vhatshena. ✓ (2)
- 1.9 Ee, zwi a solisea ngauri vhabebi vhawe vha na vhudifhinduleli ha u vhona u ri vhutshilo hawe vhu ngonani/Tshifhiwa u fanela u pfesesa vhudifhinduleli ha pfanelo dzawe. ✓✓ (2)
- 1.10 B/Yo dzula zwavhudi. ✓ (1)
- 1.11 U a tutuwedza uri tshanduko vhutshiloni i a fhedza yo vha hone tenda fhedzi muthu a vha a tshi kha di tshila. ✓✓ (2)
- 1.12 Muthu ane a khou shuma u anzela u wanwa he a khakha u fhirisa ane a si shume. ✓✓ (2)
- 1.13 Vho-Danda ndi a ima navho/a thi imi navho ngauri muthu a gidima na pfanelo dzothe dzo bulwaho a nga fhedza hu si na tshe a fara tshandani

kana a di fhedza hu na zwiṇwe zwe a fara. √√ (2)

TSHIBVELEDZWA TSHA 2: TSHIFANYISO

1.14 Malawi, Uganda, Zimbabwe, Ghana (Mavhili). √√ (2)

1.15 Vho gonya miri nga u shavha u vhulahwa. Ndi tshiga tsha uri a lo ngo lala. √√ (1)

1.16 Afrika. √ (1)

1.17 Ndi goloi yo ṇwalwa SA na pfanelo dza magei. √ (1)

1.18 Mureili wa goloi o imelaho murangaphanda walo u vhonala o takala nahone a sa sumbedzi u vha londa. √√ (2)

1.19 C/U tshuwa. √ (1)

1.20 Mafhungo haya a khou amba nga pfanelo dza vhathu ngeno-vho na tshifanyiso tshi tshi khou amba nga pfanelo dza vhathu(vhafunani vha mbeu nthihi.) √√ (2)

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 30

KHETHEKANYO YA B: MANWELEDZO/SAMARI

MBUDZISO 2

TSHIBVELEDZWA TSHA 3: PHUROS

ADENDAMU YA SAMARI

- Mahalwa/U didzhenisa kha zwa u nwa mahalwa.
- U rengisa muvhili./U thoma mafhungo a u ima badani a tshi rengisa muvhili.
- U vula tshipoto rumuni yawe a si tsha vhalala.
- U rengisa zwidzidzivhadzi.
- U tsa a tshi gonya nga dzigoloi a tshi ya u vhona dzifilimu na u dantsa.
- O do wana ṇwana.
- U didzhenisa kha vhugevhenga.

Ndila ya u maka manweledzo:

- Kha vha avhele maraga nga ndila i tevhelaho:
 - Maraga dza 7 ndi dza mbuno.(Mbuno inwe na inwe i na maraga nthihi).
 - Maraga dza 3 ndi dza luambo. Maraga dza luambo dzi avhelwe nga ndila i tevhelaho:

○ Maragagute: 10

• Kuavhelwe kwa maraga dza luambo:

- Maraga nthihi musi ho bulwa mbuno 1–3 dzi re dzone.
- Maraga mbili musi ho bulwa mbuno 4–5 dzi re dzone.
- Maraga tharu musi ho bulwa mbuno dza 6 –7 dzi re dzone.

Kha vha dzhie le nzhele

- Tshivhumbeo:
Manweledzo a fanela u makiwa naho a kha tshivhumbeo tsho khakheaho.
- Tshivhalo tsha maipfi
Vhamaki vha lavhelelwa u khwathisa tshivhalo tsha maipfi nga u shumisa zwileshe zwivhili he manweledzo a guma hone(//).
- Vhalingiwa vha songo tselwa maraga nga u sa sumbedza tshivhalo tsha maipfi kana u tshi sumbedza nga ndila yo khakheaho.
- Arali tshivhalo tsha maipfi tsha padiwa, kha vha vhale maipfi matanu vha gume heneffa.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 10

KHETHEKANYO YA C: PHENDA NA KUSHUMISELWE KWA LUAMBO

MBUDZISO 3

TSHIBVELEDZWA TSHA 4: KHUNGEDZELO

3.1	Phindulo inwe na inwe yo riwalwaho ndi yone. ✓	(1)
3.2	Vha funa u fuwa?/Mini?/Kani vha tou funa u ri dalela? ✓	(1)
3.3	Ndila.✓	(1)
3.4	Karuwa u fuwe. ✓	(1)
3.5	D. A – C ✓	(1)
3.6	Musi ho shumiswa tshinoni tshi tshi ri a tshi todi u sala, muthu u a tutuwedzea u ya binduni ili/ u shumiswa ha tshigagarukela. ✓	(1)
3.7	Yo dzudzanywa nga ndila i nyanyulaho/muniwe a nga sumbedza u i sanda na thikhedzo i pfalaho kha zwo riwalwaho.✓✓	(2)
3.8	U ya nga mvelele ya Vhavenda muthu ha dzimiwi zwiliwa (Na zwiinwe zwi pfalaho). ✓✓	(2)
- [10]

MBUDZISO 4

TSHIBVELEDZWA TSHA 5: KHATHUNI

- 4.1 Vha khou amba nga ha u hahedzwa he vha diwana vhe khaho. ✓ (1)
- 4.2 Ndi magevhenga. ✓ (1)
- 4.3 U vhona vhathu vhane vha funa u tshila nga u hamboka nahone vha sa gudi. ✓ (1)
- 4.4 C/Ri si tsha divha zwine ra nga ita. ✓ (1)
- 4.5 Namusi ri nga lifhedza?/Ri nga lifhedza namusi? ✓ (1)
- 4.6 Moloni na zwiñwe zwine mulingiwa a nga niwala zwi pfalaho. ✓ (1)
- 4.7 Ndi zwa musu muthu wa tshigevhenga a tshi tangana na zwine a itela vhañwe a vho humbula Mudzimu. ✓✓ (2)
- 4.8 Zwi naka u tshi itela muñwe vhuvhi, zwi tshi vho da kha iwe u vho vhañwe. ✓✓ (2)

[10]

MBUDZISO 5

TSHIBVELEDZWA TSHA 6: PHUROS

- 5.1 Musi a tshi niñuna lufherani lwawe henefha nga iri ya u thoma vhusiku mme awe vha dzulela u mangala. ✓ (1)
- 5.2 Thama✓ dzawe ndi vhatukana fhedzi. ✓ (2)
- 5.3 Vho-Mangalani vho vhudzisa Shonisani vho halifha uri ene matsina ha khou ita zwa u vhalo. ✓✓ (2)
- 5.4 Vhusiku. ✓ Ro swika vhusiku ha vhaloi ri tshi bva madaloni. ✓ (2)
- 5.5 C/Litikedzi. ✓ (1)
- 5.6 Sa vhathu vha sa tamelani zwivhuya /a vha tsha do vuwa vho pfana na luthihi/A vha tsha do funana. Na zwiñwe zwi pfalaho. ✓✓ (2)

[10]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 30
MARAGAGUTE: 70